

Dr hab. Marek Ilnicki

Gdańsk, 10.05.2024 r.

Instytut Politologii

Wydział Nauk Społecznych

Uniwersytet Gdański

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Kaliny Lubas

pt. „Cudzoziemcy w kształtowaniu bezpieczeństwa narodowego Polski”

**przygotowanej pod kierunkiem naukowym dra hab. Ryszarda Szynowskiego,
prof. AWSB, i promotora pomocniczego dr hab. Pauliny Polko, prof. AWSB**

1. UWAGI OGÓLNE

Rozprawę doktorską stanowi praca pisemna przedłożona w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

Podstawą opracowania recenzji jest umowa o dzieło autorskie nr 394/2024/25 z dnia 12.03.2025 r.

Recenzja zawiera ocenę spełnienia warunków, jakie zostały określone w art.187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz.U. 2022, poz. 574, ze zm.) w zakresie:

- prezentowanej przez Doktoranta ogólnej wiedzy teoretycznej związanej z dyscypliną nauki o bezpieczeństwie;
- posiadania umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, stwierdzonej na podstawie opiniowanej dysertacji;

- oryginalności rozwiązania przedstawionego w rozprawie doktorskiej problemu naukowego.

2. OBSZAR PROBLEMOWY ROZPRAWY

Migracje ludności to odwieczny sposób na poprawienie warunków życia osób zagrożonych różnorodnymi negatywnymi zjawiskami i zdarzeniami, które stanowią o ich losie. Generowane przez człowieka lub siły natury czynniki kształtujące stan i poziom bezpieczeństwa zdrowotnego, ekonomicznego i socjalnego oraz niekorzystne perspektywy postępu cywilizacyjnego skłaniają ludzi do zmiany otoczenia i poszukiwania dogodniejszych dla nich realiów. Rodzaj zagrożeń, obrana destynacja oraz możliwości realizacyjne determinują skłonność jednostki bądź migrującej grupy osób do zmiany miejsca zamieszkania. Migracja zawsze wiąże się ze zdolnością do spełnienia wymogów formalnych, technicznych i finansowych przy wyjeździe z dotychczas zamieszkiwanego kraju (emigracja zewnętrzna), a także z uzyskaniem zgody na wjazd do kraju docelowego, udzielającego imigrantowi/cudzoziemcowi azylu, gościny. Wyróżniamy migracje legalne – dokonywane świadomie przy aprobacie władz państwa pochodzenia i przyjmującego (niekiedy państwa tranzytowego), migracje masowe – o wysokim poziomie desperacji motywowanej potrzebą przetrwania (zagrożenie dla życia lub zdrowia), nieuwzględniające formalnoprawnych reguł, oraz migracje przeprowadzane indywidualnie bądź zbiorowo wbrew obowiązującym przepisom, w formie zorganizowanej (kanały przerzutowe), nacechowane wyzyskiem korzystających z nich osób.

Europa, zwłaszcza jej zintegrowana w ramach Unii Europejskiej część, stanowi dla cudzoziemców pożądaną lokalizację dalszej egzystencji w wymiarze okresowym, a nawet stałym, bądź też korzystne miejsce realizacji przestępczych interesów. Legalny i nielegalny napływ obcokrajowców do państw członkowskich UE objęty jest zinstytucjonalizowanymi działaniami zapobiegawczymi realizowanymi w oparciu o traktatowo określone polityki dotyczące kontroli granicznej, azylu i imigracji. Mają one, poza innymi aktywnościami unijnych organów, zapewnić obywatelom UE przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Migracje ludzi wynikają z towarzyszących im nadziei na lepsze życie. Motywowane różnorodnymi, negatywnie oddziałującymi sytuacjami, pomimo ponoszonych często nieodwracalnych strat i podejmowanego ryzyka, skłaniają one cudzoziemców do przemieszczania się z kraju pochodzenia do nie zawsze im przychylnego nowego środowiska i otoczenia. Unia Europejska swoim potencjałem gospodarczym, standardem życia jej społeczeństwa, humanitaryzmem oraz demokratycznym systemem norm instytucjonalno-prawnych tworzy korzystne warunki do egzystencji oraz rozwoju

jednostki i zbiorowości ludzkich. W obliczu narastających konfliktów, deficytów środków do życia oraz zagrożeń epidemicznych występujących w bliskim sąsiedztwie Unii, a także w odleglejszych rejonach Afryki i Azji od kilkunastu lat nasila się aktywność migracyjna cudzoziemców na kierunku europejskim. Imigracji, zwłaszcza do najbogatszych państw UE, nie tylko towarzyszą różnorodne wyzwania i zagrożenia, może ona także sprzyjać rozwojowi społeczno-gospodarczemu państw przyjmujących. Działania wojenne i prześladowcze oraz pogarszające się warunki życia spowodowały również bezpośredni (z terenów Ukrainy i Białorusi) masowy napływ cudzoziemców do Polski. Znajdują się wśród nich wymagający ochrony międzynarodowej uchodźcy, podlegający weryfikacji imigranci ekonomiczni i nietolerowani przestępcy. Tak liczna migracja sprzyja przedostawaniu się do naszego kraju i pozostałych unijnych państw ideologii terrorystycznych, rozwojowi poważnej przestępczości transgranicznej, wzmożonej agresji destabilizującej ład europejski (dywersja, dezinformacja, cyberataki), a ponadto skutkuje narastaniem postaw ekstremistycznych również wśród obywateli UE. Stwarza także bardzo poważne problemy logistyczne dotyczące zapewnienia godziwych warunków socjalno-bytowych przybyłym oraz skutecznej deportacji negatywnie zweryfikowanych cudzoziemców do krajów ich pochodzenia. Towarzyszące masowej migracji zagrożenia wymuszają na państwach członkowskich Unii oraz jej instytucjach podjęcie skutecznych działań zaradczych gwarantujących stabilne funkcjonowanie strefy Schengen. W warunkach polskich dotyczy to głównie skutecznego zabezpieczenia wschodniej granicy państwowej i kontroli legalności przebywania cudzoziemców w naszym kraju w oparciu o międzynarodowe prawo publiczne i wewnętrzne uregulowania normatywne. Problematyka wpływu imigracji i emigracji na bezpieczeństwo Polski jest tematem składającym się z wielu zagadnień obejmujących: postawy ich uczestników – zwłaszcza cudzoziemców (motywacje, oczekiwania, przestrzeganie prawa), politykę państwa, działalność organów wykonawczych, relacje z państwami sąsiadującymi oraz procesy integracyjne i asymilacyjne. Stanowiła ona przedmiot wielu badań naukowych, jednak ujmowanych wycinkowo, fragmentarycznie. Podjęta przez Doktorantkę próba kompleksowego ukazania omawianego zjawiska społecznego wymaga wykorzystania osiągnięć różnych dyscyplin naukowych. Zakres przeprowadzonych badań niezbędnych do opracowania rozprawy doktorskiej pt. „Cudzoziemcy w kształtowaniu bezpieczeństwa narodowego Polski” należy uznać za nowatorski i oryginalny, jednak trudny i ryzykowny z uwagi na obszerność dociekań badawczych oraz trafność sformułowanych tez, konstatacji i rekomendacji – te dotyczą jedynie wskazań kierunków działań zaradczych, usprawniających. Eksploracja globalnego i rozwojowego trendu, jakim jest migracja, wymaga

stałej i rozważnej troski badawczej, w co zdecydowanie wpisuje się dzieło Pani mgr Kaliny Lubas.

3. OCENA METODOLOGICZNA DYSERTACJI

Problematyka postaw cudzoziemców wjeżdżających do obcych dla nich państw, przebywających w nich i opuszczających je może być eksponowana w wielorakich aspektach, najczęściej akcentujących środowiskowe pochodzenie (np. naukowych dyscyplin, służb państwowych, organizacji humanitarnych) osób ją prezentujących. Jednak zawsze będzie ona uwzględniała generowane przez migrantów konsekwencje dla szeroko rozumianego bezpieczeństwa. Takie ujęcie zawiera koncepcja opiniowanej rozprawy doktorskiej. Jest to trafne podejście badawcze, uzasadnione przez Doktorantkę występującą w doktrynie i w polskim systemie prawnym niewystarczalnością.

Przedstawiona w dysertacji sytuacja problemowa stanowiąca inspirację do podjętych przez Doktorantkę dociekań naukowych trafnie, choć niewyczerpująco, prezentuje genezę współczesnych ruchów migracyjnych, zwłaszcza z rejonów Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu. Nie zawiera ona bowiem wpływów Arabskiej Wiosny i „państwa islamskiego” na zapewnienie bezpieczeństwa krajom Europy (s. 17). Zakreślony przez Autorkę rozprawy przedmiot badań „wpływ cudzoziemców przebywających na terytorium Polski na bezpieczeństwo narodowe” (s. 19) uważam za nie w pełni dopasowany do zasad organizowania pracy badawczej. Winien on być szerszym ujęciem rzeczowym, merytorycznym niż tytuł samej rozprawy „Cudzoziemcy w kształtowaniu bezpieczeństwa narodowego Polski”. W tym przypadku jest on wręcz węższy, gdyż ogranicza się do oceny aktywności cudzoziemców przebywających na terytorium Polski. Sformułowaną uwagę potwierdza również treść rozprawy doktorskiej, która, adekwatnie do sytuacji problemowej, kompleksowo obejmuje zjawiska i procesy społeczno-polityczne towarzyszące migracji i nie ogranicza się tylko do działalności cudzoziemców i jej krajowego umiejscowienia. Można przyjąć, iż omawiany przedmiot badań został niefortunnie określony i nie odzwierciedla poniesionego przez Doktorantkę wysiłku badawczego.

Autorka pracy doktorskiej przyjęła, że jej końcowym rezultatem będzie identyfikacja, eksplanacja i diagnoza zjawiska kształtowania bezpieczeństwa narodowego w Polsce przez cudzoziemców. Celem głównym pracy było zatem określenie wpływu obcokrajowców na bezpieczeństwo narodowe Polski. Aby rozpoznać zakres, sposób i konsekwencje oddziaływania oraz motywacje, w których odnajdziemy uzasadnienie i inspiracje aktywności cudzoziemców, a także by wskazać występujące współzależności społeczne, Doktorantka

sformułowała problem badawczy w formie pytania ogólnego: Jak cudzoziemcy oddziałują na bezpieczeństwo narodowe Polski? Uszczegółowieniem pytania ogólnego były następujące pytania badawcze:

- Jakie są przyczyny imigracji do Polski?
- Jakie czynniki kształtują pobyt cudzoziemców w Polsce?
- Jakie są konsekwencje aktywności cudzoziemców dla bezpieczeństwa narodowego?
- Jaki jest wpływ cudzoziemców na dziedziny bezpieczeństwa narodowego?

Właściwie określony cel i poprawnie sprecyzowany problem badawczy umożliwił Autorce dysertacji pozytywne zweryfikowanie przyjętych hipotez (głównej i szczegółowych). Prawdziwość zasadniczej hipotezy stwierdzającej, że „Cudzoziemcy mieszkający w Polsce oddziałują na bezpieczeństwo narodowe poprzez zróżnicowany udział w poszczególnych dziedzinach bezpieczeństwa narodowego, generując wyzwania, zagrożenia, szanse i ryzyka” (s. 20), jest efektem przeprowadzonych badań i wywiedzionych z nich wniosków. Można przy ocenie tak sformułowanej hipotezy uznać ją za zbyt ogólnikową, mało precyzyjną lub niekonkretną, jednak uwzględnić należy przy tym rozległy zakres, pojemność przedmiotu przeprowadzonych badań. Mnogość wskaźników rzeczowych, uwarunkowań, zmiennych oraz rodzajów kierunków migracyjnych, pochodzenia cudzoziemców, czynników i dziedzin bezpieczeństwa oraz wieloaspektowość, współzależność objętych badaniami zagadnień i przyjęty w koncepcji dysertacji uniwersalizm usprawiedliwiają taką konstrukcję i treść hipotezy głównej.

Złożoność poruszanej w rozprawie doktorskiej problematyki, a także zachodzące wielopłaszczyznowe przeobrażenia dotyczące globalnego i regionalnego bezpieczeństwa oraz zmiany intensywności i przyczynowości ruchów migracyjnych implikowane przez megatrendy lub lokalne incydenty wymogły na Doktorantce przeprowadzenie obszernych badań teoretycznych i empirycznych. Holistyczny wymiar jej dociekań naukowych obejmował okres od 2014 roku do 2022 roku. Badania dotyczyły czterech dziedzin bezpieczeństwa narodowego Polski z wyodrębnioną problematyką obronną, ochronną, społeczną i gospodarczą.

Proces badawczy podzielony został na trzy etapy. Pierwszy etap związany był z gruntownym pozyskaniem i usystematyzowaniem wiedzy w oparciu o krajową i zagraniczną literaturę przedmiotu, unormowania prawne oraz analizę danych zawartych w tematycznych zbiorach informacyjnych. W drugim etapie przeprowadzone zostały badania empiryczne, poznawcze przy zastosowaniu sondażu diagnostycznego, z wykorzystaniem techniki wywiadu częściowo skategoryzowanego skierowanego do odpowiednio dobranych grup eksperckich

(przedstawicieli poszczególnych działów bezpieczeństwa) oraz cudzoziemców pochodzących z Unii Europejskiej i państw spoza niej. Autorka rozprawy wykazała przy tym uwarunkowania dotyczące doboru respondentów oraz występujących ograniczeń wpływających na uzyskany materiał badawczy. W etapie trzecim podsumowano uzyskane w badaniach wyniki i sformułowano wnioski potwierdzające realizację metodologicznych założeń dysertacji. Podsumowując, należy stwierdzić, że zastosowana przez Doktorantkę metodyka badań i uzyskane wyniki naukowe (zwłaszcza te empiryczne) potwierdzają jej zdolność do samodzielnego organizowania i prowadzenia badań naukowych.

4. OCENA MERYTORYCZNA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Recenzowana rozprawa doktorska składa się ze wstępu, rozdziału metodologicznego, czterech rozdziałów merytorycznych, zakończenia, bibliografii oraz dwóch załączników zawierających wywiady z ekspertami oraz cudzoziemcami. Pracę kończą jej streszczenia opracowane w języku polskim i angielskim. Trzystudwudziestostronicowa dysertacja jest dziełem zwartym, dojrzałym, w sposób jasny i zwięzły ukazującym relacje zachodzące pomiędzy aktywnością cudzoziemców a bezpieczeństwem państwa w Polsce.

We wstępie i rozdziale pierwszym przedstawiono koncepcję przeprowadzonych badań, założenia metodologiczne, a także warunkujące je potrzeby naukowe i praktyczne oraz zainteresowania badawcze Doktorantki. Te dwie części pracy (ocenione już w niniejszej recenzji) stanowią swoiste wprowadzenie do zagadnień merytorycznych stricte związanych z tematem rozprawy.

Rozdział drugi, zatytułowany „Proces migracji”, obejmuje pięć podrozdziałów, w których (na stronach 32–74) scharakteryzowano fenomen migracji i towarzyszące mu zjawiska w ujęciu historycznym i współczesnym. Opisano i wyjaśniono pojęcie i istotę migracji, jej typologię oraz przyczyny i skutki oddziałujące na bezpieczeństwo indywidualne i zbiorowe, w tym na bezpieczeństwo narodowe Polski, eksponując aspekt społeczny, ekonomiczny i polityczny. Opracowanie problematyki tego rozdziału zawiera przekonujący zbiór informacji, tez i wniosków oparty na dogłębnym i wyczerpującym rozpoznaniu zróżnicowanych uwarunkowań, zależności i następstw migracji.

W rozdziale trzecim, zatytułowanym „Charakterystyka cudzoziemców przebywających w Polsce”, zgromadzone zostały w pięciu podrozdziałach (na stronach 75–126) wyniki badań Doktorantki dotyczące statusu prawnego cudzoziemca w Polsce, regulacji prawnych związanych z pobytem cudzoziemców w naszym kraju, zróżnicowania tytułów pobytowych cudzoziemców wynikających z legalności i nieszkodliwości ich postaw w Polsce. Tematyka

ujęta w tym rozdziale jest niezwykle złożoną i skomplikowaną materią, unormowaną w wielu obszernych i często nowelizowanych międzynarodowych i krajowych aktach prawnych. Należy uznać, że przeprowadzone badania, ich wyniki i sformułowana diagnoza zostały poprawnie zrealizowane i ujęte. Zawilość tematyczna oraz zmienność przepisów spowodowała jednak pewne uchybienia występujące w ocenianym opracowaniu. Swoje uwagi odnoszę do niewłaściwej interpretacji konstytucyjnych zapisów wskazanych przez Autorkę dotyczących cudzoziemców. Na stronie 77 dysertacji odnajdujemy stwierdzenie, że „Sytuacja prawna cudzoziemca w Polsce niezaprzeczalnie odbiega od statusu jej obywatela” i dalej po dwóch zdaniach: „Potwierdza to dyspozycja art. 31 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, gdzie w ust. 3 ogranicza prawo do korzystania przez cudzoziemców z wolności i praw”. Hipoteza wskazanej normy prawnej nie wymienia jako adresata cudzoziemca, a okoliczności, w jakich ma ona zastosowanie. Przepis ten w jednakowym zakresie dotyczy obywatela naszego kraju i cudzoziemca. Podobnie nie można się zgodzić z zapisem (s. 78), że prawo do mobilności cudzoziemca określa art. 52 Konstytucji. Prawo do mobilności cudzoziemca zostało wprowadzone i objaśnione w wyniku nowelizacji ustawy o cudzoziemcach (listopad 2017 roku) i dotyczy uprawnienia cudzoziemca do wjazdu i pobytu na terytorium państw członkowskich UE, a nie zamieszkania i przemieszczania się na terytorium Polski. Uwaga ta dotyczy całej pracy i odnosi się do pewnej nieostrożności stosowania w wielu jej miejscach terminu „mobilność cudzoziemca”, powszechnie rozumianego jako przemieszczanie się, podczas gdy w art. 3 ustawy o cudzoziemcach w ustępach od 7a do 7j zamieszczono legalną definicję, znaczenie tego terminu. Zaistniała sytuacja wynika z niezachowania należytej ostrożności w przywoływaniu przez Doktorantkę komentarzy zawartych w opracowaniach naukowych sprzed wielu lat, w tym przypadku z 2003 roku. Reasumując, pomimo wykazanych uchybień i występujących w tym rozdziale pewnych niedociągnięć informacyjnych pozytywnie oceniam poniesiony wysiłek badawczy i jego sumaryczny efekt.

Rozdział czwarty, opatrzony tytułem „Dziedziny bezpieczeństwa narodowego Polski”, składa się z czterech podrozdziałów określających (na 39 stronach) istotę i pojęcie bezpieczeństwa narodowego, systematyzujących i charakteryzujących jego dziedziny, jak również ukazujących rolę migracji i cudzoziemców w systemie bezpieczeństwa państwa. Potwierdza on poprawny tok rozpoznawania elementów systemu bezpieczeństwa państwa, chociaż odczuwam pewien niedosyt w opisie roli Straży Granicznej w zwalczaniu nielegalnej migracji i egzekwowaniu przestrzegania przez cudzoziemców prawa obowiązującego w Polsce. Opracowanie nie wzbudza większych kontrowersji poza jedną – zakresem wykorzystania w nim treści Białej Księgi. Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego RP opublikowana w 2013 roku jest częściowym (jawnym) efektem

trwającego dwa lata kompleksowego przeglądu systemu bezpieczeństwa państwa poprzedzającego opracowanie przez Radę Ministrów i zatwierdzenie przez Prezydenta w 2014 roku Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej. Jest ona co prawda dziełem unikatowym, jednak mocno już zdezaktualizowanym. W dysertacji należało się nim wspierać, a nie opierać się na zaprezentowanych diagnozach i rekomendacjach – były one istotne kilkanaście lat temu. Poza tym zestawienie w analizie porównawczej dwóch dokumentów o nietożsamej randze (wprowadzenie do Strategii z 2014 roku i Strategii z 2020 roku) wypacza jej wynik. Podsumowując swoją jednak pozytywną opinię na temat czwartego rozdziału, chciałbym docenić elastyczność badawczą Autorki związaną z przekroczeniem przyjętego w dysertacji okresu badawczego (2014–2022) i włączeniem do prezentowanych rozważań strategii migracyjnej z października 2024 roku, obejmującej lata 2025–2030.

W rozdziale piątym i ostatnim, zatytułowanym „Analiza oddziaływania cudzoziemców na bezpieczeństwo narodowe Polski”, składającym się z czterech podrozdziałów, szczegółowo opisano (na stronach 167–211) wyniki przeprowadzonych sondaży diagnostycznych z właściwie dobranymi trzydziestoma ekspertami i trzydziestoma cudzoziemcami. Ocenie poddano aktywność cudzoziemców w wyodrębnionych w dysertacji dziedzinach bezpieczeństwa narodowego, skupiając się na jej formach oraz pozytywnych i negatywnych konsekwencjach. W pytaniach skierowanych do ekspertów reprezentujących instytucje związane z poszczególnymi dziedzinami bezpieczeństwa znalazły się między innymi tematy dotyczące możliwości zatrudnienia cudzoziemców (zakres, trudności i korzyści), ich wpływu na bezpieczeństwo i porządek publiczny oraz perspektywy pobytowe. Cudzoziemców pochodzących z Europy, Azji i Afryki zapytano o motywacje wyjazdu z kraju ich pochodzenia, czynniki decydujące o osiedleniu się w Polsce, poczucie własnego bezpieczeństwa oraz dopasowanie i satysfakcję związane z zatrudnieniem. Ciekawym zabiegiem badawczym było zestawienie uzyskanych od ekspertów i od cudzoziemców odpowiedzi w poszukiwaniu ich zgodności – uzyskano w ten sposób intersubiektywny wynik bliski realnej rzeczywistości dotyczącej konsekwencji dla bezpieczeństwa Polski w postaci zagrożeń oraz szans. Zagrożeń dotyczących zwłaszcza dziedzin bezpieczeństwa obrona oraz ochrona i rozciągających się od szpiegostwa i terroryzmu po wykroczenia w ruchu drogowym, natomiast szans należy przede wszystkim upatrywać w działalności gospodarczej.

Wyniki badań przedstawionych w recenzowanej rozprawie doktorskiej i sposób ich przeprowadzenia pozostają w zgodności z przyjętymi założeniami metodologicznymi. Kompozycję dysertacji oraz zastosowane w niej metody badawcze, sekwencyjność

i holistyczne podejście Autorki do tematyki migracji i wpływu cudzoziemców na bezpieczeństwo narodowe Polski należy uznać za adekwatne. Treść opracowania koresponduje z tytułem pracy doktorskiej i tytułami jej podrozdziałów. Do przeprowadzonych badań i uzyskania końcowych wyników wykorzystano obszerną literaturę przedmiotu i rozbudowany zbiór źródeł prawa. Zastosowano również bogatą grafikę w postaci tabel, wykresów i rysunków w celu precyzyjnego zobrazowania wykorzystanych statystyk i opracowanych systematyk.

5. PROBLEMY DO WYJAŚNIENIA PRZEZ DOKTORANTKĘ

Z uwagi na występujące w dysertacji niejednoznaczności związane z zamieszczonymi w niej informacjami i interpretacjami w celu wyeliminowania pojawiających się wątpliwości bardzo proszę Autorkę o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

- Jaka jest różnica pomiędzy ochroną a obroną granicy państwowej?
- Czy tranzyt kategoryzuje cele podróży, czy rodzaje wiz?
- Jaki jest Pani stosunek do międzynarodowego uznania uchodźstwa klimatycznego?
- Które z pojęć ma większą pojemność, zawartość znaczeniową – bezpieczeństwo państwowe czy narodowe?

6. WNIOSKI

Konkludując – ujawnione w opiniowanej pracy drobne uchybienia i sformułowane uwagi nie podważają mojej sumarycznej oceny dysertacji uznającej jej pozytywny wkład do nauk o bezpieczeństwie. Stanowi ona dorobek naukowy potwierdzający umiejętności Doktorantki samodzielnego planowania, organizowania i prowadzenia badań naukowych. Uwidacznia ponadto dobrą znajomość aparatury pojęciowej i instrumentarium badawczego zapewniającego sprawne i przekonujące przetwarzanie uzyskanych informacji i tworzenie własnych konstatacji.

Stwierdzam, że merytoryczny i metodologiczny poziom przedstawionych w rozprawie ocen i rozwiązań, jak również ich teoretyczna i praktyczna przydatność spełniają wymagania określone w art.187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018, poz. 1668, ze zm.) i rekomenduję przyjęcie jej do dalszego postępowania kwalifikacyjnego oraz wnoszę o dopuszczenie Pani mgr Kaliny Lubas do publicznej obrony rozprawy doktorskiej.

